

# **ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ АГРАРІЇВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ**

Фоменко Т.М. (м. Суми)

Для успішного міжкультурного спілкування майбутній фахівець має добре володіти іноземною мовою, знати культуру іншомовної країни. В контексті вирішення цієї проблеми особливого значення набуває дисципліна «Іноземна мова».

Одним із пріоритетних напрямів вищої освіти є орієнтація на міжнародні стандарти, відповідно до яких майбутній фахівець повинен бути компетентним, мати ціннісні орієнтації, необхідні для здійснення соціокультурної взаємодії. Це є важливим для фахівців аграрного профілю. У зв'язку з цим, виникає необхідність у професійній підготовці майбутніх аграріїв цілеспрямованого формування соціокультурної компетентності. На наш погляд, ефективність розв'язання проблеми формування соціокультурної компетентності майбутніх аграріїв значно залежить від їхньої змістової підготовки.

На сьогодні навчання іноземної мови виходить далеко за межі процесу формування вміння розуміти співрозмовника, висловлювати власні думки. Як обов'язкова складова професійної підготовки майбутніх аграріїв, іноземна мова є фактором загальнокультурного розвитку особистості фахівця. Оволодіння іноземною мовою передбачає не лише навчання іншомовної комунікації, але й формування особистості майбутнього фахівця, здатного до міжкультурного спілкування. Слід зазначити, що для успішного міжкультурного спілкування, окрім володіння іноземною мовою, майбутній аграрій повинен добре знати культуру іншої країни, а також мати високий рівень загальної культури. Таким чином, вивчення іноземної мови в аграрному ВНЗ необхідно розглядати як навчання засобу міжнаціонального та міжкультурного спілкування з метою реалізації комунікативних і пізнавальних потреб майбутнього фахівця [4].

Проведений аналіз навчальних програм дисциплін «Англійська мова», «Англійська мова (за професійним спрямуванням)», які викладаються в

аграрному ВНЗ, свідчить про те, що до змісту дисциплін включено країнознавчий матеріал з метою знайомства студентів із іншомовною культурою, що передбачає набуття знань про норми поведінки, повсякденне життя носіїв мови тощо [2].

Безперечно, іноземна мова відіграє важливу роль у реалізації ідеї соціокультурної адаптації. Мова є засобом спілкування, ідентифікації, соціалізації та залучення особистості до культурних цінностей. За допомогою іноземної мови відбувається «діалог культур» – рідної та іноземної – як підґрунтя концепції іншомовної освіти. Однак знання мови не гарантує успіху міжкультурної взаємодії, на шляху до якої можуть виникати неповне розуміння, етнічні стереотипи, стан «культурного шоку» тощо.

Соціокультурна компетентність, безсумнівно, має складником готовність особистості до міжкультурного спілкування. Сформована соціокультурна компетентність забезпечує можливість орієнтуватися в соціокультурних особливостях автентичного мовного середовища, прогнозувати можливі соціокультурні перешкоди в умовах міжкультурного спілкування та способи їх усунення, адаптуватися до іншомовного середовища.

Важливим для соціокультурної компетентності є професійне спілкування в іншомовному середовищі. Для покращення психологічної адаптації в іншомовному середовищі в процесі підготовки майбутніх аграріїв доцільно застосовувати різні види соціопсихологічних тренінгів особистісного зростання: аутотренінг, тренінг ділового спілкування, тренінг-діалог тощо. На думку І. Ляшенко [1], розвиток у студентів-аграріїв якостей, що сприяють позитивному вирішенню конфліктних ситуацій, навичок співпраці, поваги до інших та емпатії, допоможе у майбутньому бути конкурентоспроможними на міжнародному ринку праці. Отже, сформовані нові соціальні та культурні якості дозволяють особистості легше пристосовуватися до соціальних умов, соціокультурних норм і правил життя у соціумі.

Зазначимо, що головним фактором, який стимулює процес іншомовного спілкування, є мотивація. Результати досліджень науковців свідчать про те, що

мотивація студентів у процесі вивчення іноземної мови в аграрному ВНЗ орієнтована, здебільшого, на професійну діяльність [3]. Безперечно, викладання іноземної мови має бути професійно-орієнтованим. Оскільки однією з найважливіших умов підготовки майбутнього аграрія є відповідність його інтересів, схильностей і здібностей обраній професії, вивчення іноземної мови потрібно розглядати крізь призму ставлення студентів до майбутньої професії. На наше глибоке переконання, професійний інтерес та усвідомлення практичного значення знання іноземної мови для майбутньої професійної діяльності є найбільш мотивуючим фактором для майбутніх аграріїв.

На нашу думку, для того щоб цілеспрямовано розвивати активність і зацікавленість майбутніх аграріїв у формуванні соціокультурної компетентності в процесі вивчення іноземної мови, потрібно використовувати найбільш результативні прийоми організації їх навчальної діяльності; створювати засади не лише для розвитку навчального інтересу, але й творчої активності майбутніх аграріїв. Завдання викладача полягає в тому, щоб створити умови для розвитку позитивної мотивації, обрати такі форми, методи та засоби навчання, які б дозволили кожному студенту активізувати свою пізнавальну діяльність.

Виокремимо прийоми мотивації, організації та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності майбутніх аграріїв [5] у процесі вивчення іноземної мови для формування соціокультурної компетентності:

1. Організація парного або групового обговорення актуальних тем соціокультурного спрямування з опорою на зміст прочитаного тексту, почутого (аудіо) або побаченого (відео). Студенти висловлюють оціночне ставлення до фактів, явищ, подій; порівнюють реалії культури іншомовної та рідної країн. Порівняльне вивчення особливостей іншомовної та рідної культур активізує мотиваційну сферу особистості, тобто недостатня кількість соціокультурних знань щодо розуміння використання мовленнєвого етикету, норм поведінки в ситуаціях іншомовного спілкування актуалізує потребу майбутніх фахівців в інформації про особливості культури інших країн.

2. Використання системи проблемних соціокультурних завдань: навчальні дискусії, комунікативні й комунікативно-пізнавальні дидактичні ігри, пізнавально-пошукові, пізнавально-дослідницькі навчальні проекти тощо; аналіз, обговорення проблемних ситуацій («круглий стіл», «мозковий штурм»). Вирішуючи такі завдання як збір, узагальнення, систематизація й інтерпретація культурологічної інформації, студенти опановують стратегії пошуку та способів інтерпретації культури, поглиблюють уявлення про специфічні культурні відмінності та їх загальні риси, удосконалюють свої комунікативні вміння і навички.

3. Моделювання професійно-орієнтованих ситуацій, ситуацій повсякденного життя представників іншомовної культури. Необхідною й ефективною засадою підтримки позитивної мотивації до навчально-пізнавальної діяльності є використання різноманітної соціокультурної інформації, орієнтованої на майбутню спеціальність студента. Так, для підвищення стимулювання професійної спрямованості необхідно використовувати прийоми створення ситуації новизни, актуальності, наближення змісту до реальних життєвих ситуацій, оскільки інформативність навчального процесу, тобто насиченість новим, невідомим, притягує й акцентує увагу студентів, спонукає до вивчення пропонованої теми, оволодіння новими способами та прийомами діяльності.

4. Організація позааудиторної виховної роботи зі студентами, участь студентів у навчально-пошуковій і проектній діяльності; залучення студентів до наукових досліджень, участі в роботі наукових гуртків, у конкурсах наукових робіт, всеукраїнських олімпіадах, студентських конференціях тощо.

Отже, іноземна мова цілком сприяє формуванню соціокультурної компетентності майбутніх аграріїв.

## **ЛІТЕРАТУРА**

1. Ляшенко І.В. Апробація психологічного компонента спеціального курсу підготовки майбутніх аграріїв до реалізації міжнародних фахових програм

[Електронний ресурс] / І.В. Ляшенко // Народна освіта. – 2009. – Вип. 1(7). – Режим доступу до журн.: [http://narodnaosvita.kiev.ua/Narodna\\_osvita/vupysku/7/statti/3lyashenko.htm](http://narodnaosvita.kiev.ua/Narodna_osvita/vupysku/7/statti/3lyashenko.htm).

2. Програма навчальних дисциплін «Англійська мова», «Англійська мова (за професійним спрямуванням)», «Англійська мова професійного спрямування» для підготовки бакалаврів усіх спеціальностей СНАУ / Сумський національний аграрний університет; уклад.: О.А. Литвинко, Т.А. Марченко, Л.І. Байдак; – Суми, 2015. – 26 с.

3. Рідель Т.М. Професійна мотивація та її роль у формуванні мотивації до вивчення іноземних мов в аграрному вузі / Т.М. Рідель // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – Суми: СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2010. – Вип. № 4 (6). – С. 359 – 365.

4. Фоменко Т.М. Вивчення іноземних мов в аграрних ВНЗ / Т.М. Фоменко // Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасна педагогіка: теорія, методика, практика» (16 – 17 жовтня 2015 р., м. Хмельницький). – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2015. – С. 140 – 142.

5. Фоменко Т.М. Роль мотивації майбутніх аграріїв у процесі формування соціокультурної компетентності / Т.М. Фоменко // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». – Додаток 3 до Вип. 36, Том II (18): Тематичний випуск «Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання». – К.: Гнозис, 2016. – С. 408 – 417.